

prejšnje armade ostalo toliko elektronske navlake, da bi kvečjemu bilo treba kje kaj odvzeti, ne pa dodati!

Najbrž nihče, ne zagovorniki ne nasprotniki, ne more zatrdno vedeti, kakšne bi bile vse vidne in nevidne, takojšnje in dolgotrajne, fiziološke in psihološke posledice namestitve radarjev. Menina bi bila odpisana, oskrunjena, posiljena, popolnoma ojalovljena. Toda ali gre samo za Menino? Seveda ne! Vsem, ki so sposobni zdravega razmišljanja — in ljudje izpod Menine, ki so preprosti, a še zdaleč ne neumni, so še kako zdravi v glavah — je jasno, da je obsojena planina le preizkusni kamen. Če bo manipulatorjem, strogo zaščitenim in blagoslovljenim koristolovcem, uspelo na Menini, čemu jim potem ne bi uspelo tudi kjerkoli drugod! Kar bodo hoteli, tisto bodo porinili in podtaknili, kamorkoli bodo hoteli; stali bodo okrog zemljevida na mizi in z bolj ali manj naključnimi premiki prstov po njem delili blagore ponorele samomorilske tehnološke civilizacije: tu odlagališče jedrskih odpadkov, tam rafinerija, na tem pobočju novo smučišče in na onem travniku novo parkirišče, preko tega polja nova cesta, na to neokrnjeno planoto vojaško vadbišče, v ono odročno vas od povsod pregnano tovarno čipov, tu spet veliko industrijsko cono in tam veliko smetišče.

Je strah, da nas odrinejo od vsepovsod, res tako neutemeljen? So, na primer, strahotne rane žaljivo razkošnega slovenskega avtocestnega križa pozabljene že vnaprej? Naše sprijaznjenje je ponižujoč poraz, kajti napredek, ki mu vzdihujemo z mlahavimi stavki, češ, tako pač je in saj nič ne moremo, je v resnici ogabno nazadovanje. Predvsem v glavah, seveda, saj v njih je začetek (in konec?) človeka — karkoli pač človek že postaja. In te stvari so tako globalne, tako vsesplošne, da kmalu ne bo več kam uiti. Niti na še tako visoke in odročne gore.

POMISLIMO: ZDAJ JE PLANINA ŠE ŽIVA

Nehote ali hote, ljudje izpod Menine ne povzdigujejo glasu le zase. Upirajo se za vse nas. Zato je čudno, da jih puščamo same. Velika planinska organizacija, na primer, ki jo uničevalni posegi v naravno okolje ogrožajo vsaj toliko kot kmete (no ja, ti si lahko vsaj postavijo rastlinjake in tekoče trakeve za industrijsko vzrejene živali!), lovce (streljači vsaj lahko pókajo na glinaste golobe in premične tarče!) in naravovarstvenike (ki se lahko rešijo s takšno ali drugačno politično pobarvanostjo). Medli časopisarski škripači vzdihujejo, da radar nekje mora biti, da je nekje treba viliti goro betona in se sprijazniti z napredkom... Popolnoma narobe, tega bika koljejo pri repu! Priznam, lahko je privoščiljivo vzklíkniti, naj si, zaboga, postavijo svojo usuznjevalno mašinerijo kar lepo sredi Ljubljane, tik zraven risalnih desk, diagramov in strogo zaupnih aktov in naj tam strahujejo, kogar že morejo — a prinese takšna rešitev le nekaj paglavskega zadoščenja in drugega nič.

Ponavljam: ne gre samo za Menino in za ljudi izpod nje, gre za vse nas, tudi za tiste, ki uničevalna orodja brezvestno uporabljajo; tudi oni se pred dejstvom, da so naravna varovala uničena, ne bodo mogli skriti nikamor, ne bodo se mogli nastaviti soncu, dihati brez

maske, tudi oni bodo kupovali vodo samo še v trgovinah in si ne bodo upali utrgati sadeža naravnost z drevesa. Prihodnje vojne se bodo bojevale za viře, morda bolj za vodo in zrak kot za nafto in rude. Je res udobneje od kakršnekoli osebne akcije ozaveščanja in ekološko usmerjenega samozdravljenja sedeti v naslonjaču in z možganskimi filtri nasadati virtualni, torej zlagani resničnosti televizije in računalniške dobe?

Menina je samo ena. Zdaj je še živa pravljica, potem bo mrtva. In še takšna bo umrla z vsakim, ki bo odšel z njeno staro, neoskrunjeno podobo. Njena enkratnost se bo spremenila v naslednjega v vrsti grobov, kamor je strahotna človeška slepota pokopala svojo zmožnost ohranjanja lepega — v teh grobovih so že Uršlja gora, Nanos, Krvavec, Boč, Hum, Mozirske planine, Vogel, Kanin, Soriška planina, Krim, Velika planina, Pohorje...

Zdaj je še živa, vselej dobro razporejena, čila, močna. Gostoljubna in vabljliva. Prelepa v snegu in dežju, v soncu in v megli, v jesenskih barvah in v pomladni svežini, brez ljudi ali z njimi (v planinski koči za vsakogar čaj zastoj!), osamljena ali s kristalno prisotnostjo snežnikov, podnevi ali ponoči. Vsakomur v veselje, le slepim v spotiko.

Naj ostane pravljica. Za ljudi in čase, utrujene od ogoľufane in sprevržene resničnosti. Dolžni smo jo izročiti takšno, kakršno smo dobili.

Na Kopitniku citre so pele

VINKO HROVATIČ

*Pod starim orehom so citre zapele
in glas je v daljavo donel,
Kopitnik je vabil planince vesele,
za vsakega nekaj radosti je imel.*

*Privoščil si vsak je domače potice,
ta glažek je rujnega spil,
je marsikdo sukal na plesu družice,
ta od blizu, spet drugi od daleč je bil.*

*Tu nam je narava prelest podarila,
poznanstva nastala so spet,
v srcih živele so misli prastare,
prelep si, prelep nam planinski ti svet!*

Na jasi

VINKO HROVATIČ

*Na jasi pod Križko planino
zapičil sem palico v travo,
v resje se vsedel in gledal v dolino,
poslušal pih vetra nad bukvo majavo.*

*Ob meni je delavka mravlja
po izhojeni poti hitela.
Pogled mi zastal je: ti mala hinavka!
Na kaj sem že mislil? Si misel mi vzela!*